
NOTES SOBRE LA FARMÀCIA BARCELONINA DEL SEGLE XIX

RAMON JORDI I GONZÀLEZ

Conferència pronunciada el 24 de maig de 1972

Inestabilitat corporativa i mentalitat gremial

Superada la dissolució del Col·legi d'Apotecaris durant l'ocupació francesa, uns anys després, el 1820, gairebé la totalitat dels farmacèutics que no hi eren agregats (uns 23) sol·licitaren el 6 de juny la protecció del Cap Polític de la província per a formar una «Asociación Farmacéutica». L'objecte d'aquesta associació era «acoger en su seno a todos los que sean aprobados en la facultad», sense cap distinció (1).

Aquesta Associació Farmacèutica no durà molt de temps, possiblement fins al 1823 (2), i és interessant de conèixer el criteri que mantenia respecte a l'antic Col·legi d'Apotecaris de Barcelona creat el segle xv i que no acceptava tots els qui volien col·legiar-s'hi.

El 25 de setembre de 1821, en un dur escrit adreçat a l'Ajuntament, protestant per unes visites que consideraven ilegals en algunes farmàcies de Barcelona (3), citaven el Col·legi d'Apotecaris com «llamado Colegio antiguo, cuyo odio contra los profesores no agregados a él consta por repetidos actos». Aquest criteri ens mostra que la decadència corporativa del Col·legi era ja un fet, bé que la seva existència, més de nom que de fet, es prolongà encara durant uns pocs anys més, per tal com, a partir del 1820, una de les conseqüències de la revolució liberal a Catalunya fou la de prescindir dels drets que tenien concedits els gremis i les corporacions, i si foren mantinguts fou gràcies a llurs prohoms i amb l'aquiescència del govern; tanmateix, el desig àmpliament sentit de poder-se establir lliurement, sense tenir en compte les limitacions dels gremis, obligà a estudiar mesures per tal d'evitar uns certs monopolis (4). Amb l'adveniment del règim constitucional, un cop mort Ferran VII l'esfondrament de les corporacions gremials fou inevitable.

Aquesta situació, que s'accelerà entre el 1834 i el 1836, influencià marcadament les decisions i els resultats obtinguts pels apotecaris

ESTADO DE LOS DISCIPULOS MATRICULADOS
 EN EL REAL COLEGIO DE FARMACIA DE SAN VICTORIANO DE BARCELONA, PARA ABRIR LOS CURSOS DE HISTORIA NATURAL, FÍSICA-QUÍMICA, MATERIA FARMACÉUTICA
 Y FARMACIA EXPERIMENTAL QUE HAN SIDO EXAMINADOS EN EL PRESENTE AÑO, CON LA CENURA QUE HAN SACADO EN LOS EXÁMENES GENERALES.

La S denota sobresaliente; la B bueno; la M mediano; la C corto; la P que ha perdido el curso por falta de asistencia ó suficiencia:
 la * que no se ha preservado á exámenes.

HISTORIA NATURAL	FÍSICA-QUÍMICA	MATERIA FARMACÉUTICA	FARMACIA EXPERIMENTAL
COLEGIALES.	COLEGIALES.	COLEGIALES.	COLEGIALES.
D. Francisco Antonio Balm y Carrera. M	D. Francisco Mestres. S	D. Juan de la Cruz Ferrera y Pomar. B	D. Miguel Anit y Roy. M
D. José Margent y Coyas. S	D. Tomas Soler y Mestres. S	D. José Puig y Prat. M	D. Manuel Maris y Raspall, Bachiller. C
D. Juan Oliver y Depuñola, Bachiller. B	D. Antonio Balart y Carrera. M	D. Joaquín Rajvila y Pascual, Bachiller. S	D. Francisco Colombl y Albin. C
D. Luis Bach y Marret. S	D. Francisco Bruguera y Valls. M	D. Ramon Sala y Gonzalez. C	D. Antonio Sabosa y Vila, Bachiller. S
D. Pedro Fontana y Gual. B	D. Juan Tronchola y Plasas. A	D. Antonio Guadret y Brugaras. M	D. Antonio Sabosa y Vila, Bachiller. S
D. Juan Riera y Genot. B	D. Felipe Ruiz y Jorquera. S	D. Martín Gamprós y Salas. M	D. José Naudó y Comas, Bachiller. S
D. Juan Puig y Falguera. B	D. Juan Roura y Rabasa. M	D. José Viladot y Vaquez. S	D. Antonio Minguez y Ferrer. M
D. Miguel Pascual y Gual, Bachiller. B	D. Juan Ugeux y Sala. M	D. Tomas Rovira y Bruch. S	D. Francisco Vique y Aladé, Bachiller. C
D. Antonio Gual y Gual. C	D. Miguel Abisa y Ribas. M	D. Joaquín Torres i Ispitua. M	D. Salvo Fibregu y Comanins, Bachiller. B
D. José María Genovés. S	D. José Baró y Illa. C	D. Miguel Pons y Tusell. B	D. Braus Solá y Batlló, Bachiller. C
D. Salvador Domercq y Salazar. S	D. Juan Gomez y Ortega, Bachiller. S		D. Tomas Padra y Oller. B
D. José Farga y Sabaró. B	D. José Oriol Rosquillo y Vila. S		D. José Serra y Alegret. C
D. Agustín Oliva y Pallares. P	D. José Llorens y Camps. C		D. Miguel Grau Rana y Turó, Bachiller. M
D. Andrés Avellana de Segura y Dabón. B	D. Jaime Calvés y Turall. S		D. Francisco Gela y Gela. P
D. Francisco Arleja y Beas. M	D. Salvador Recoder y de Escal. M		
D. Antonio Riera y Gila. B	D. Antonio Andreu y Garrea. M		
D. José Suberrosa y Vila. S	D. Antonio Oliver y Sala. S		
D. Segismundo Gela. B	D. Ramon Gera y Padell. M		
D. Juan Huch y Arrib. B	D. Francisco Ferrer y Ballester. M		
D. Basasvintars Ferrer y Meras. M	D. Juan Francisco Ribot y Miró. C		
D. Pablo Casanovi y Alós. M	D. Bartolomé Bascachs y Mestres. P		
D. Ramon Suredá y Guisasa. S	D. Antonio Carreras. P		
D. José Vilanova y Riera. B	D. Francisco Gual y Masoch. P		
D. Narciso Dabóla y Ansu. C			
D. Juan María Pua y Camps. S			
D. Federico Gual y Agrasot. B			
D. José Martí. B			
D. Jaime Guals y Franch. B			
D. Miguel Puig y Segura. B			
D. José Gálvez y Dabón. B			
D. Sebastián Ros. B			
D. José Anglada y Serra. P			
D. Antonio Ferrer y Font. P			
D. Antonio Gual y Guiter. P			

Barcelona 28 de setiembre de 1825.
 Doctor Tomas Batery,
 Secretario interino.

FIG. 1. — Relació de les notes obtingudes pels alumnes examinats al «Real Colegio de Farmacia de San Victoriano», de Barcelona, durant l'any 1825.

barcelonins. Fidels a la mentalitat gremial corporativa, el 4 de novembre de 1826 elevaren una petició per tal de poder-se reunir i «formar colegio en la forma que lo tenían antes de 1824», perquè el fet que les Ordenances de Farmàcia del 1804 haguessin elevat la Farmàcia a Facultat, o sigui: ensenyament general i títol únic per a tots (5), feia témer lògicament als apotecaris establerts a Barcelona un augment del nombre de farmàcies en detriment de l'art i del sistema seguit durant segles, a més de perilloses competències molt difícils de controlar.

Havent estat informada favorablement la petició, per «Real Mandatoria» de l'11 de març de 1828 fou constituït el Col·legi. El 18 d'abril d'aquell mateix any hi hagué la primera reunió (6), però la reunió fundacional oficial, presidida per l'Alcalde Major, fou el 3 de juny de 1828. El Col·legi era format per 46 apotecaris i una vídua (7).

El 30 de juny de 1828 aquests apotecaris sol·licitaren unes ordenances que pretenien el manteniment d'una organització col·legial similar a la que hi havia abans del 1804, però, a més, raonaven la necessitat de reduir el nombre de farmàcies a 24, quan les existents eren ja més de 50 (8); reducció comprensible per tal com, havent

sofert un descens la població de Barcelona durant la segona meitat del segle XIX corresponien aproximadament, sobre el paper, 2.000 habitants per farmàcia, densitat insuficient si hom té en compte que en el darrer quart del segle XVIII el Col·legi d'Apotecaris havia considerat que el nombre ideal d'habitants per farmàcia era de 5.200 (9). El perjudici que un excés de farmàcies podia reportar potser hauria estat

FIG. 2. — Segell del Col·legi d'Apotecaris de Barcelona. Any 1828.

agreujat pel fet que, juntament amb la crisi política constitucional, hi havia una crisi econòmica i financera, crisi que obeïa en bona part les orientacions d'un govern que intentava de prescindir de la burgesia i de la població camperola per tal de donar satisfacció a la burocràcia i als grans propietaris (10).

Superat el primer quart del segle XIX, el 1828 els Cònsols del Col·legi d'Apotecaris parlen d'«abusos que a favor de los desórdenes de estos últimos tiempos se han introducido en [Barcelona] contra la salud pública, el decoro de la facultad de farmacia, y los privilegios concedidos a sus profesores por las leyes del reino»; de la falta del «dique que oponía a que se generalizaran los excesos, y éstos se derra-

maran como un torrente impetuoso sin ninguna barrera»; que el farmacèutic, per a poder viure decentment, no havia d'estar exposat «a la dura precisió de faltar a su deber en perjuicio de la salud pública»; que mancava una decència «correspondiente a su clase, por el excesivo abandono a que ha llegado la venta de medicamentos»; de la publicació en diaris de la ciutat «a manera de charlatanes para acreditar sus boticas la venta de ciertos medicamentos de moda y hasta de específicos contra lo prevenido por las leyes»; que «se han ido rebajando los precios escandalosamente», etc. (11).

Informades favorablement les Ordenances per la Real Junta Superior Gubernativa de Farmacia el 14 de juliol, en resposta al Decret del Consell del 12 del mateix mes demanant informació, les Ordenances esmentades foren aprovades a Madrid el 15 de gener de 1831, i foren rebudes a Barcelona el 15 de febrer, en un moment en què el panorama econòmic català iniciava una línia ascendent que conduí, entre el 1835 i el 1839, a la revolució industrial a Catalunya (12). Tot i essent certs, però, els arguments exposats pels Cònsols, no ens és lícit de pressuposar que la mentalitat de la major part dels farmacèutics barcelonins hagués evolucionat suficientment per a adaptar-se al context econòmic d'aquella transformació industrial, i que fos duta a terme una anàlisi severa de les possibles oportunitats que hi hauria pogut haver en una industrialització aplicada als medicaments.

Constituint l'Honorable Colegio de Boticos de Barcelona, hom barrava el pas als farmacèutics que poguessin sortir del Reial Col·legi de Sant Victorià (14), en acceptar la superioritat la limitació proposada per aquell. Això fou causa que, el 9 de juliol de 1832 (15), alguns farmacèutics per als quals tots els arguments exposats pels partidaris de la reducció no valien, elevaren una representació a la Junta Superior Gubernativa de Farmacia i assoliren la derogació d'aquella limitació i el permís per als nous llicenciats d'establir-se a Barcelona o a qualsevol part del Regne.

Aquesta situació justificava que a Barcelona, havent-hi ja un Col·legi, no tots els farmacèutics hi fossin acollits, per tal com lògicament havien estat creades una sèrie de diferències que no afavorien gens la unió entre els partidaris d'una idea i els de l'altra.

A través de la documentació consultada, sabem que en aquella data hi havia més de 50 farmàcies a Barcelona. El 1834 només en coneixem 41 (vegeu Annex I), la qual cosa no vol pas dir que la resta haguessin desaparegut. També cal tenir en compte que alguns d'aquests 41 apotecaris no eren inclosos en el Col·legi.

En aquella època l'Honorable Col·legi mantenia un cert caliu. L'any 1836 es decidí de fer unes noves Ordenances, les quals foren acabades el 1840, on apareix el Col·legi amb el títol d'Il·lustre. Aquest Col·

Universidad Literaria de Barcelona.

FACULTAD DE FARMACIA.

El domingo 6 de Junio á la una de la tarde

El M. Y. S. Rector conferirá el grado de Licenciado en la facultad de Farmacia á los Bachilleros en la misma

<p>D. Constançio Saco y Besalduch. D. Magin Torres e Iglesias. D. José Felis y Llacayo. D. Gregorio Salaá y Fullana. D. Juan Vidal y Ariza. D. Teodoro Abián y Boix. D. Blas Sala y Bosch. D. Manuel Salis y Colldeforns. D. Antonio Viader y Jauri.</p>		<p>D. Lorenzo Daget y Robiñat. D. José Faguet y Domingo. D. Pedro Arrufat y Gini. D. Simón Rambla y Lorente. D. Juan Arbat y Casanova. D. Jorge Camarasa y Subirada. D. Ramon Pinol y Porta. D. José Morell y Vila. D. Jaime Bofill y Suñer.</p>
--	--	--

y D. Antonio Turmo y Vidal.

APADRINARÁ Á LOS GRADUANDOS,
el D. D. Vicente Muner y Valls, Catedrático de la misma facultad.

Leerá el discurso D. Constançio Saco y Besalduch, dando las gracias
D. Ramon Pinol y Porta.

El padrino y graduandos esperan verse favorecidos con su asistencia.

Invitado por, Antonio Viader.

FIG. 3. — Invitació cursada pels llicenciats de la Facultat de Farmàcia de Barcelona per assistir a llur investidura.

legi es mantigué bastant actiu —sense que això signifiqui un canvi de mentalitat— fins al gener de 1847, data a partir de la qual comença una decadència collegial que es prolonga fins a l'any 1852 (16).

Intents de recuperació professional amb noves orientacions

Al començament del segle XIX, els farmacéutics eren pràcticament els únics que estudiaven les ciències naturals, però la majoria potser no van saber veure prou clarament que la química, en les seves apli-

Subdelegación

DE SANIDAD DE FARMACIA

del primer distrito

de Barcelona.

Segun el artículo 15 del capítulo 1.º de las Ordenanzas de farmacia, aprobadas en 1804 por S. M. y la Instrucción de la Excmo. Junta suprema de Sanidad del reino de '8 de agosto de 1841, los farmacéuticos no pueden vender remedios secretos ó específicos; debiendo las subdelegaciones de farmacia exigir á los contraventores la multa de 176 rs. vn. 16 mrs. por la primera vez, y 500 ducados en caso de reincidencia, con pérdida en ambos casos de las existencias.

La Subdelegación del primer distrito de esta capital, al recordar á los Sres. farmacéuticos del mismo las disposiciones de la ley en este punto, corresponde á la excitación que el Excmo. Sr. Gobernador de la provincia, en fecha 15 de marzo último, ha hecho á los subdelegados de los partidos, á fin de que vigilen con especialidad para evitar los varios abusos, que, con perjuicio de la salud pública y en contravención á las órdenes vigentes, se cometen relativos á la venta de remedios secretos.

De creer es que este recuerdo será debidamente apreciado por los Sres. farmacéuticos del primer distrito, sin que esta Subdelegación se vea en el sensible caso de proceder á la aplicación de las penas señaladas contra los expendedores de remedios secretos.

Mas, como la legislación farmacéutica no es bien explicita acerca de lo que debe entenderse por *remedio secreto*, la Subdelegación del primer distrito, hasta que el legislador aclare terminante el punto, para inteligencia de los Sres. farmacéuticos del mismo, manifiesta que entiende por **REMEDIOS SECRETOS** todos los medicamentos internos ó externos, cuya procedencia, fórmula ó composición y virtudes no hayan sido publicadas en las obras de la facultad ú otras, ni en periódicos científicos ó políticos, ni revelados por sus autores ó expendedores á las Academias de medicina ó á las Subdelegaciones de farmacia, y que ni aun siquiera se haya tenido el desprendimiento de ofrecer que serian puestos de manifiesto á los médicos que quisiesen prescribirlos, quedando por consiguiente encubiertos bajo el velo del misterio para los profesores del arte de curar.

Con este motivo la Subdelegación del primer distrito recuerda también á los Sres. farmacéuticos que por el artículo 15 del cap. 1.º de las Ordenanzas de farmacia, se dispone: *Que ninguna persona, de cualquiera calidad ó profesion que sea, puede elaborar ni vender medicina alguna simple ni compuesta, ni aun con el pretexto de ESPECIFICO ó SECRETO; pues uno y otro es y ha de ser privativo de los farmacéuticos aprobados.* Por lo tanto, esta Subdelegación invita á los Sres. farmacéuticos á que vigilen este punto y que se sirvan darla parte oficial de las infracciones cometidas en el distrito, á fin de acudir á las autoridades del Gobierno en defensa de las prerogativas y de los intereses de los farmacéuticos, y, en lustre de la facultad y bien de la salud pública, demandar contra los intrusos cualesquiera sean su clase y categoria.

Enterados del contenido de este escrito, los Sres. farmacéuticos del distrito primero se servirán firmar al pié del mismo, por convenir así á la observancia de las leyes sanitarias

Barcelona, 19 de abril de 1852.

Josep Oriol Ronquillo

FIG. 4. — Imprés de 1852 signat per Josep Oriol Ronquillo en el qual la Subdelegació de Sanitat de Farmàcia del districte primer de Barcelona cursa ordres que prohibeixen la venda de remeis secrets per part dels farmacéutics.

cacions més àmplies, els oferia grans possibilitats, i que els hauria pogut conduir a una veritable industrialització del medicament.

Un interessant article del farmacèutic Josep Oriol Ronquillo reflecteix una situació que no té desperdici (17).

Durant el període 1840-1852, registrem el 1842 la confecció, per part del Col·legi, d'una tarifa, encara amb signatures antigues; el 1845, el Consistori de la Ciutat cita el Col·legi per tal de preparar la rebuda de les reials persones amb motiu de llur pròxima visita a la Ciutat Comtal; el mateix any, el Col·legi eleva una exposició al Congrés dels Diputats sobre la Contribució Industrial i de Comerç que havia estat proposada al Govern perquè fos aplicada als apotecaris, i també una altra relacionada amb la seva economia el 1846; en aquest mateix any adreçava també un escrit a la Reina, relacionat amb l'intrusisme. El 1849 s'adreçava a l'Ajuntament per tal d'impedir que un apotecari monopolitzés el subministre de medicaments als pobres, i intentava també d'intervenir en la qüestió dels aranzels (18).

El 14 de juny de 1850, el Col·legi nomena una comissió per tal que redacti unes Ordenances que hauran d'ésser sotmeses al Govern de S. M. i que converteixin el Col·legi en Científic i Econòmic. La comissió era integrada per: Agustí Yáñez, Francesc Domènech, Narcís Gombau, Jaume Codina, Joaquim Portell, Josep Solanes i Domènec Segarra (19).

Aquesta orientació, que no desdiu de l'ambient de l'època, ens demostra un sentit bastant conservador, però no suficientment prometedor per a resistir la problemàtica plantejada, puix que, abans d'arribar als nous estatuts del 1857, el Col·legi hagué d'ésser ajudat per una Comissió Farmacèutica de Barcelona, creada el 26 de febrer de 1853 (20) i que ens fa creure que possiblement la consciència democràtica que ja apuntava en la societat catalana (21) havia modificat, poc o molt, la mentalitat d'alguns farmacèutics, per una necessitat de supervivència que conduïa a aconseguir una economia més liberal.

Al final del 1852 fou registrat un moviment disposat a escombrar tot el que era antic i vetust, a prescindir dels privilegis històrics i a orientar-se més cap a un sentit econòmic amb aplicació a la indústria i a les arts dels coneixements dels farmacèutics, i a suprimir la divisió existent entre apotecaris antics i apotecaris moderns, entenent com a antics els de la sol·licitud del 1828. No anaven desencaminats, puix que realment s'havien adonat que el progrés de la química feia trontollar la farmàcia tradicional. Hom admetia que la farmàcia era filla de la química i que aquella era un ram d'indústria mercantil exercit sota la relació del metge. El farmacèutic —deien— era un químic-rutinari. En lloc d'avançar amb la ciència, i essent els únics que conreaven les ciències naturals al començament del segle XIX, si haguessin conreat bé

la química, en comptes de comprar haurien fabricat, s'haurien autodes-
truit. Per tant, el farmacèutic com a *despachante* no pot subsistir. Els
mateixos professionals conscients el consideraven un mercader científic.
D'altra part, els avenços de la higiene i de la terapèutica, en simpli-
ficar-se, anaven en contra dels interessos econòmics de la farmàcia, la
missió de la qual era la dispensació i venda de medicaments.

Davant aquesta situació crítica, pel gener de 1853, Josep Oriol
Ronquillo, Jaume Codina i Franch i Víctor Maria de Grau s'adreçaren
al Consell de Sanitat del Regne per tal que, fixant les atribucions del
farmacèutic, pogués ésser apartada la Farmàcia de la «abyección, aba-
timiento y miseria».

El 26 de febrer de 1853 (22) fou constituïda la Comisión Farma-
cèutica de Barcelona, integrada per: Jaume Codina, Tomàs Padró, Joan
Tremoleda, Josep Vila i Josep Fillol. Aquesta comissió fou constituïda
perquè el Col·legi d'Apotecaris de Barcelona, el fundat el 1828, només
existia per la tolerància de les autoritats, però no tenia ordenances per
a regir-se ni representava (ni de fet ni de dret) els farmacèutics de Bar-
celona; el 21 de gener de 1847 foren nomenats els cònsols i el secreta-
ri sense que haguessin pogut ésser reemplaçats després. Foren 63 els
farmacèutics que es reuniren pel seu compte perquè no volgueren reu-
nir-se en el Col·legi, i, a més, perquè el Col·legi no tenia ni havia tin-
gut local propi si hem de creure algun comentarista de l'època.

També hi havia, en alguns sectors d'opinió farmacèutica, una certa
desconfiança envers els anomenats partidaris del «lustre de la Facul-
tad», i els més contraris a la tradició propugnaven una obertura de
la professió cap a d'altres camps.

El 13 de març de 1853 (23), la Comissió Farmacèutica de Barce-
lona adreçà un escrit a Isabel II demanant la reforma de les Ordenan-
ces, la lluita contra l'intrusisme, i (admetent que la química havia
desbancat la polifarmàcia) hi considerava que hom no aconseguiria res
si no era consignat «de manera explícita el derecho que tiene el far-
macéutico, como científico y como industrial para vender los productos
que elabore sin trabas que lo reduzcan a no poder utilizar el fruto de
sus largos y penosos estudios». També demanaven la independència del
llicenciat de farmàcia «a fin de que pueda vender las sustancias medi-
camentosas simples y compuestas, que constituyen el objeto de su pro-
fesión». Hi és palès el desig d'apartar-se de la tutela del metge, bé
que aquesta tutela era admesa en certs casos obligats.

D'altra part —ho sabem a través de Joan Antoni Balcells— (24)
els licoristes, perfumistes, droguistes i herbolaris eren uns competidors
terribles de la farmàcia. Tanmateix, l'actitud de molts metges que mi-
raven la farmàcia amb menyspreu, les poques receptes i la despreocu-

GRAN FABRICA DE CÁPSULAS EUPÉPTICAS DOSIFICADAS

MIL PESETAS AL QUE PRESENTE

CAPSULAS DE SÁNDALO

mejores que las del Dr. Pizá, de Barcelona, y que curan más pronto y radicalmente las ENFERMEDADES URINARIAS, sobre todo la hemorragia si va acompañada de hemorragia. Catorce años de éxito, premiadas con medalla de oro en la Exposición Universal de Barcelona de 1888. Únicas aprobadas y recomendadas por las Reales Academias de Medicina de Barcelona y de Mallorca, varias corporaciones científicas y renombrados prácticos diariamente las prescriben, reconociendo ventajas sobre todos sus similares. Frasco, 14 rs.—Se remiten por correo anticipando su valor.

Nota de algunos medicamentos que constantemente tenemos capsulados. Advertiendo que a las veinte y cuatro horas queda cumplido cualquier encargo de capsulación que se nos haga.

Capsulas eupépticas		May. Men.		Capsulas eupépticas		May. Men.	
de		Rs.	Rs.	de		Rs.	Rs.
Ácido fosforado.	7	10		Esencia de sándalo puro.	10	14	
Ácido de hígado de bacalao puro.	6	10		Esforado de asafétida.	7	10	
Ácido de hígado de bacalao creosotado.	9	12		Fer sulfúrico.	6	10	
Ácido de hígado de bacalao lodourinioso.	8	12		Escalptol.	6	10	
Ácido de hígado de bacalao bromodado.	8	12		Extracto de cubebas.	6	10	
Ácido de enebros.	6	8		Extracto de elecho macho.	10	14	
Ácido de hígado de bacalao.—Balsamo de Tolu y Creosota.	7	10		Extracto de hojas de matico.	7	10	
Ácido mineral de Gubien.	6	8		Extracto de ratania y matico.	7	10	
Alces succotruo.	6	8		Febrifugas de bromhidrato de quina y eucalptol.	7	10	
Apiol.	1	10		Fosfato de cal y de hierro.	7	10	
Balsamo peruviano.	7	10		Gomo-resina asafétida.	6	8	
Bisulfato de quinina.	5	10		Guayacol.	6	10	
Bisulfato de quinina y arseniato sodico.	1	10		Guayacol lodiformo.	6	10	
Brea, Balsamo de Tolu y Creosota.	7	10		Hierro reducido por el hidrogeno.	6	8	
Brea vegetal.	1	8		Ioduro de azufre soluble.	7	10	
Bromuro de selenio.	7	10		Iodoforno.	7	10	
Bromuro de quinina.	6	8		Lactato de hierro y manganeso.	7	10	
Bromuro potasio, puro.	6	8		Mirtol.	7	10	
Cloroforno puro.	6	8		Morhuol.	7	10	
Contra la jaqueca (bromuro de quinina, pautina y belladona).	8	12		Morhuol creosotado.	10	14	
Copaiba puro de maracaibo.	8	12		Morhuol hipofosfito y cussina.	11	14	
Copaiba y esencia de sándalo.	14	20		Morhuol, fosfato de cal y cussina.	11	14	
Copaiba, esencia de sándalo y cubebas.	14	20		Morhuol lodo ferruginoso.	10	14	
Copaiba, esencia de sándalo y hierro.	14	20		Nipnono.	7	10	
Copaiba y cubebas.	11	16		Eucalptol lodiformo y creosota.	6	10	
Copaiba, cubebas y hierro.	11	16		Eucalptol lodiformo y guayacol.	6	10	
Copaiba y brea vegetal.	10	14		Hemoglobina soluble.	6	10	
Copaiba y matico.	11	16		Monosulfuro de sodio.	7	10	
Copichato de sosa y brea.	11	16		Pectorales de Tolu, clorato de potasa, acido de amoníaco y codeína.	6	8	
Creosota de Naya.	6	10		Pepsina y diastasa.	6	10	
Ergotina Boujean.	5	10		Pepsina y pancreatina.	6	10	
Esencia de eucalptol.	6	10		Pepsina de carne.	7	10	
Esencia de copaiba.	6	10		Quina y hierro.	7	10	
Esencia de trementina rectificada.	5	8		Sulfuro de carbono.	6	8	
Esencia de cubebas.	12	16		Sulfuro de carbono y lodiformo.	6	10	
Esencia de matico.	12	16		Sulfato de quinina.	6	10	
				Terginol.	6	10	
				Tenrida (extracto de kousu y heliocho macho).	14	20	
				Trementina de Venecia.	5	8	
				Valerianato de quinina.	6	10	

NOTA.—La universal aceptación que tienen todas nuestras Capsulas, se debe a la pureza de los medicamentos que contienen, a su envoltorio delgado y eupéptico, soluble y absorbible y nunca producen fenómenos desagradables gastro-intestinales, debido a la pepsina y pancreatina.

CANDELILLAS DEL DR. PIZÁ

Para la curación de las enfermedades de la uretra; de sulfato de zinc, de sulfato de zinc y belladona, de iodo, de iodo y belladona, de iodoformo, de opio, etc., a 12 rs. caja.—Al por mayor, 8 rs. caja.

Gran Fábrica de Aceite de Almendras dulces puro y garantizado en Santa Maria de Mallorca, del Dr. D. Pedro Antonio Pizá y Serra.

Lata de 3500 kilos, 1475 ptas. Caja de 12 latas, 165 ptas.

Importantisimo.—Circula en el comercio y con profusion un aceite de almendras dulces, en latas cuadrangulares, marca H. C., y sin marca, que nunca se ha hallado puro. Afirmo lo que decimos que en todos los centros donde se expone aceite de almendras dulces y sus envases no llevan el nombre de pizá que garantiza su pureza, se cotizan a buena precio que la cantidad de almendras que se necesita para su obtencion, bastará para contenerse de nuestra manera tomar una parte de aceite y dos de ácido nítrico en un tubo de ensayo o frasquito de cristal, y agitar la mezcla; no pierde el color si es puro, toman color rojo más ó menos intenso casi todos los aceites que se acostumbra a emplear para la sofisticacion.

Nota.—Asimismo circula en el comercio aceite de avellana con el nombre de aceite puro de almendras. Se distingue del otro, tomando partes iguales de aceite y de ácido clorhídrico en un frasquito, y agitando fuertemente tres ó cuatro minutos que se enulsiona, tardando más de una hora en separarse si es el de avellana, y si es de almendras puro queda a los pocos minutos separado el aceite del ácido.

Venta al por mayor y menor FARMACIA DEL DOCTOR PIZÁ, Plazas del Pino, 6 y Beato Oriol, 1.—BARCELONA.

Fig. 5.— Full publicitari de l'any 1895 que anuncia càpsules medicamentoses preparades al laboratori farmacèutic del doctor Pizà, a la plaça del Pi número 6.

pació sobre el lloc d'on procedien els medicaments, etc., havien fomentat la conversió de la farmàcia en una activitat mercantil.

El 28 de juny de 1853 (25), la Comissió Farmacèutica de Barcelona adreça un altre escrit a Isabel II expressant el seu pregon descontentament per la mesura del Govern decretant la lliure importació d'una sèrie de productes químics, en detriment dels mateixos productes preparats a Espanya, i demanant la renovació del Reial Decret del 12 de maig d'aquell mateix any sobre el particular.

Tot això sembla demostrar que, si bé el Col·legi existia, la representació activa de la classe farmacèutica era aquesta Comissió, i el que hi havia era un desig de ruptura total amb les Ordenances del 1804, considerades com antiquades, passades de moda, inadaptades i inoperants.

Per tot això, creiem que bastants farmacèutics atribuïen la decadència, i més que la decadència l'esfondrament als avenços tècnics i a la força del costum en els aspectes terapèutics; la qual cosa els animava a proclamar la necessitat d'una farmàcia basada en la ciència i en els coneixements del farmacèutic, i que, abandonant antigues concepcions, la polifarmàcia antiga fos oberta a l'exterior; i també que el farmacèutic d'oficina passés a no dependre massa del metge, per tal com aquesta dependència era ineficaç segons l'orientació de la professió.

El 30 de març de 1854 fou disposat que es formaria una Comissió per a reformar les Ordenances de Farmàcia del 1804, bo i posant-les al dia; i podem creure que en aquesta disposició influí bastant l'actitud dels farmacèutics barcelonins que feren arribar llurs desigs i aspiracions a tota l'Espanya farmacèutica a través de la premsa professional.

Del Col·legi d'Apotecaris al Col·legi de Farmacèutics

El 26 de maig de 1857, els farmacèutics barcelonins sol·licitaren nous estatuts a Isabel II, la qual, d'acord amb el Consell de Sanitat del Regne, els aprovà, suprimint, però, l'article 34 que tractava de la publicació d'un periòdic i consignant en l'article 37 que els estatuts no podien ésser variats sense l'autorització de S. M. Aquests estatuts adquiriren validesa amb data 11 de setembre de 1857.

Es tractava d'un Col·legi de Farmacèutics, ja no d'Apotecaris (vegeu annex II).

Els estatuts d'aquest Col·legi de Farmacèutics foren reformats el 17 de març de 1897, i en aquelles dates el Col·legi es traslladà de la placeta de Sant Francesc al seu nou domicili de la plaça Reial número 2. Novament foren reformats els estatuts el 23 de setembre de 1907;

s'hi mantenia el nom de Col·legi de Farmacèutics, però sense el títol d'Il·lustre; aquest Col·legi és el que, fins ben entrat el segle XX, fou conegut amb el nom de Col·legi Local (vegeu annex III).

Podem dir, per tant, que, durant la primera meitat del segle XIX, un dels fets més importants esdevinguts en l'ambient farmacèutic de Barcelona fou la creació del Col·legi de Farmacèutics, el qual Col·legi s'estabilitzà durant la resta del segle.

La professionalitat del farmacèutic no domina l'evolució del medicament

A part la importància social que atorguem a aquest fet, i més perquè ens aporta molts coneixements sobre la vida de relació farmacèutica durant el segle XIX, no ens passa per alt de veure que el desenvolupament de les activitats dels farmacèutics barcelonins era sotmés constantment a una sèrie de pressions que desbarataven la major part de llurs projectes.

Potser seria un xic temerari de fixar el criteri que els alts i baixos registrats fins a la constitució del Col·legi eren fruit d'uns malentesos entre els farmacèutics, a causa de discòrdies i de motius personals. No creiem pas que fos així. Més aviat ens inclinem a creure que tot, o la major part, era conseqüència de la inestabilitat professional deguda a l'evolució del medicament. És comprensible i excusable l'actitud dels apotecaris que volien perpetuar els sistemes que fins al segle XVIII havien estat prou eficaços per a mantenir en llurs mans el control dels medicaments; però també hem de saber veure que els qui no desitjaven seguir aquells sistemes, tot i estant convençuts que les coses havien canviat molt, no acabaven de trobar allò que els hauria estat factible si haguessin intuït clarament l'evolució futura del medicament, tenint en compte que les possibilitats del país apuntaven vers camins renovadors.

En l'indecís moviment col·lectiu dels apotecaris de la primèria del segle i dels farmacèutics de mitjan segle, veiem una desorientació agreujada per la manca d'una política sanitària coherent, a nivell nacional, per tal de poder valorar quin podia ésser el futur del medicament. Aquesta indecisió fou aprofitada, com sempre en circumstàncies semblants, pels qui es lucraven valent-se de la manca d'un control estatal eficaç que cada vegada feia més falta.

En aquesta època, la vida econòmica del país català mostra un desenvolupament continuat. El període revolucionari de 1868-1876 permeté una reconstitució de les seves activitats econòmiques com a conseqüència d'una política lliurecanvista moderada que obrí àmpliament les portes a la iniciativa estrangera i que oferí la possibilitat de sortir de l'encallament econòmic motivat, en bona part, per un excés de proteccionisme (26).

Si fins el 1857 hem pogut veure un xic de la panoràmica dels farmacèutics en llur ambient corporatiu, hem de veure encara si aquella obertura econòmica tingué influència (i fins a quin punt) sobre el mercat del medicament. No hem de perdre de vista que, en dates posteriors —el 1888—, entraren a Espanya més de set milions i mig d'ampolles d'aigua mineral estrangera, i que aquesta xifra, juntament amb els dos milions d'específics també estrangers entrats anualment durant els primers anys de l'últim decenni del segle XIX (27), representa un volum que ens obliga a considerar la necessitat de dur a terme estudis seriosos per a poder comprendre una gran part del problema que tenien plantejat els farmacèutics i per què no era resolt.

Els progressos industrials del vuit-cents, sense voler rebaixar mèrit als homes d'empresa catalans, no ens ofereixen un veritable desenvolupament industrial (28), però l'individualisme català no impedeix que la concentració de capitals sigui un fet en alguns sectors industrials (29); de moment, però, no tenim dades sobre el que s'esdevingué en el camp del medicament, mirat des d'aquest punt de vista. És molt possible que una absència d'homes d'empresa entre els farmacèutics negués la possibilitat de temptar uns certs capitals a iniciar exploracions i camins de cara a una industrialització seriosament enfocada del medicament; i, bé que a aquesta hipòtesi li concedim un caràcter provisional (per tal com continuem les investigacions en aquest sentit), cal que acceptem el fet real que l'arsenal farmacològic que potencialment radicava en les oficines de farmàcia, juntament amb els medicaments vinguts de l'estranger, podien cobrir les necessitats de la societat catalana que hi podia tenir accés. Coberta, per tant, la demanda —no volem dir les necessitats de la població— estem mancats de dades que confirmin si es produí un estímul suficient per a iniciar una veritable industrialització del medicament. Si hi fou, probablement no hauria passat desapercbut per als qui ja l'havien vist en el desenvolupament i l'aplicació de la química a la indústria, puix que els procediments de Pelletier, Caventou, Robiquet, Vauquelin, Chevreul, Scheele, Descroizilles, etc., ja eren emprats el 1860 en la indústria (30); bé que, d'altra part, caldria veure si en l'estrat farmacèutic hi havia capitals, o excedents, que permetessin d'aventurarse per camins nous, sortint, per tant, de la comesa professional tradicional. La influència greu d'uns determinats vicis sociològics del català —enveja, recel, indiferència, malvolença i desconfiança (Cambó digué que l'esperit comercial dels catalans era deficient, i ens titllava de poble de botiguers), vicis que provoquen la competència deslleial, els plagis, l'enemistat i el desig d'ensorrar els del mateix ram— (31), si fou superada en uns certs sectors industrials del país durant aquest segle, difícilment pogué ésser superada en el sector farmacèutic a causa del mercantilisme que portava

involucrat el medicament; la qual cosa restà possibilitats d'aprofitament del moment econòmic, en no existir un objectiu comú, desbaratat en part per l'impacte causat per la difusió i massificació del medicament, que trobà un bon camp a causa del caràcter que imprimeix la vocació mercantil i el manteniment de les activitats dels petits comerciants —d'un pes específic apreciable durant el segle XIX— (32) i que es fa notar en el desorientat ambient farmacèutic.

Aquestes afirmacions no exclouen la presència del farmacèutic en activitats industrials, puix que, a part de petits laboratoris dedicats a l'elaboració de medicaments seriatos, no és rar de trobar-los formant part d'algunes societats fundades especialment per a qüestions relacionades directament amb l'aplicació de les ciències químiques; però també hi havia altres laboratoris de productes químics en els quals no trobem dades confirmant que hi intervinguessin farmacèutics, tal com trobem, per exemple, l'any 1857, en sis laboratoris dedicats a aquestes activitats i tributant com a tals laboratoris (33).

Un estudi pregon sobre aquestes qüestions constitueix una interessant hipòtesi de treball per a una millor coneixença del desenvolupament dels medicaments industrialitzats a Catalunya; atenint-nos, però, a les escasses dades que hem recollit en aquest sector, podem creure en l'absència d'un veritable esperit d'empresa farmacèutic; jutjant per les tributacions que durant aquella època feien els farmacèutics a Hisenda, resulta que, després dels advocats, els farmacèutics barcelonins eren els qui tributaven més en conjunt, amb xifres superiors a les dels metges (34); la qual cosa demostra que, malgrat l'augment del nombre de farmàcies —eren més de 60 el 1841 (35), i més de 81 el 1861 (36)— i tot i no estant desglossades les activitats (oficina i industrials), el creixement de la població barcelonina, unit a la situació econòmica generalment bona dels farmacèutics, oferia circumstàncies que haurien pogut resultar prometedores per a una industrialització del medicament; cal considerar, però, la provisionalitat de les dades recollides i el que hem apuntat sobre el desconeixement que tenim de l'existència de capitals o d'excedents pròpiament farmacèutics.

Una mica de propaganda

En un dels nostres anteriors treballs ja ens referíem a la comercialització del medicament i a les dificultats per a estudiar-la, tenint en compte de quina manera el medicament era presentat al mercat (37); en aquesta ocasió, però, endinsant-nos un xic més en el segle XIX, veurem com el 1871, per exemple, la publicitat farmacèutica estava ben arrelada.

A la Farmàcia Moderna, de la plaça de la Verònica núm. 2, hom anuncia l'oli de fetge de bacallà. El Paper Mostassa del doctor Fortuny és recomanat per les acadèmies de medicina i de cirurgia i el tenen els apotecaris de La Estrella, Duran, Arola, farmàcia Pellicer, etc. La tintura resinosa del doctor Casasa és anunciada contra els penellons, però només és venuda a la farmàcia de Sant Sebastià, carrer Ample, 55, cantonada Fusteria. No hi pot mancar l'anunci de les Pastilles del doctor Andreu, que són venudes a la seva farmàcia i a l'exposició permanent que tenia al passatge Escudellers. També Casasa ven a la seva farmàcia l'«Elixir Dentífrico conservador de Saint Servant». La «Revalenta Arábiga», farina de la Salut, és la que proporciona salut i energia a tots els malalts. Si hagués estat veritat tot el que hom anunciava a grans títols, amb les píldores i l'ungüent Holloway i amb la «Legítima Zarzaparrilla de Bristol» hom podia viure molts anys en perfecte estat de salut.

Quant als productes homeòpates, no hi havia problema. L'oli de glans amb saba de coco sense aroma podia ésser adquirit a les farmàcies del doctor Padró i de Montserrat, i a les drogueries; el seu consum estava pràcticament assegurat, puix que hi havia «1.500 drogueries, perfumerías y farmacias de todo el Atlas» on podia ésser adquirit. Els metges homeòpates i llurs malalts estaven de sort.

Arribant en aquest punt, no podem resistir l'atractiu que ens ofereixen uns altres anuncis que, tot i allunyats de l'ambient farmacèutic, ens permeten, amb discreció, de sortir al carrer. Només ens cal obrir qualsevol dels números del «Diario de Barcelona» d'aquell any. A més de la publicitat sobre medicaments i panacees salutíferes, hi trobem anuncis d'aquest caire:

- Dilluns, 9 de gener, al Teatre Principal, la gran comèdia de màgia en tres actes «Los polvos de la madre Celestina», exornada amb tot aparat.
- Qui vulgui casar-se no té problemes, perquè al carrer de Mendizábal hom arranja bodes entre persones de reconeguda moralitat i solvència.
- Qui fumar cigarretes pot adreçar-se al carrer Nou de Sant Francesc núm. 18, d'on passaran a domicili per a elaborar-les (38).

L'administració jutjada per la premsa professional

El panorama no s'ha aclarit pas gaire. Pràcticament tots els problemes plantejats a la primèria del segle continuen sense resolució. El farmacèutic, en general individualment, treballa i procura estar dins les seves possibilitats al corrent de la química. Abunden publicacions i textos estrangers traduïts, i a les revistes professionals es fa una tas-

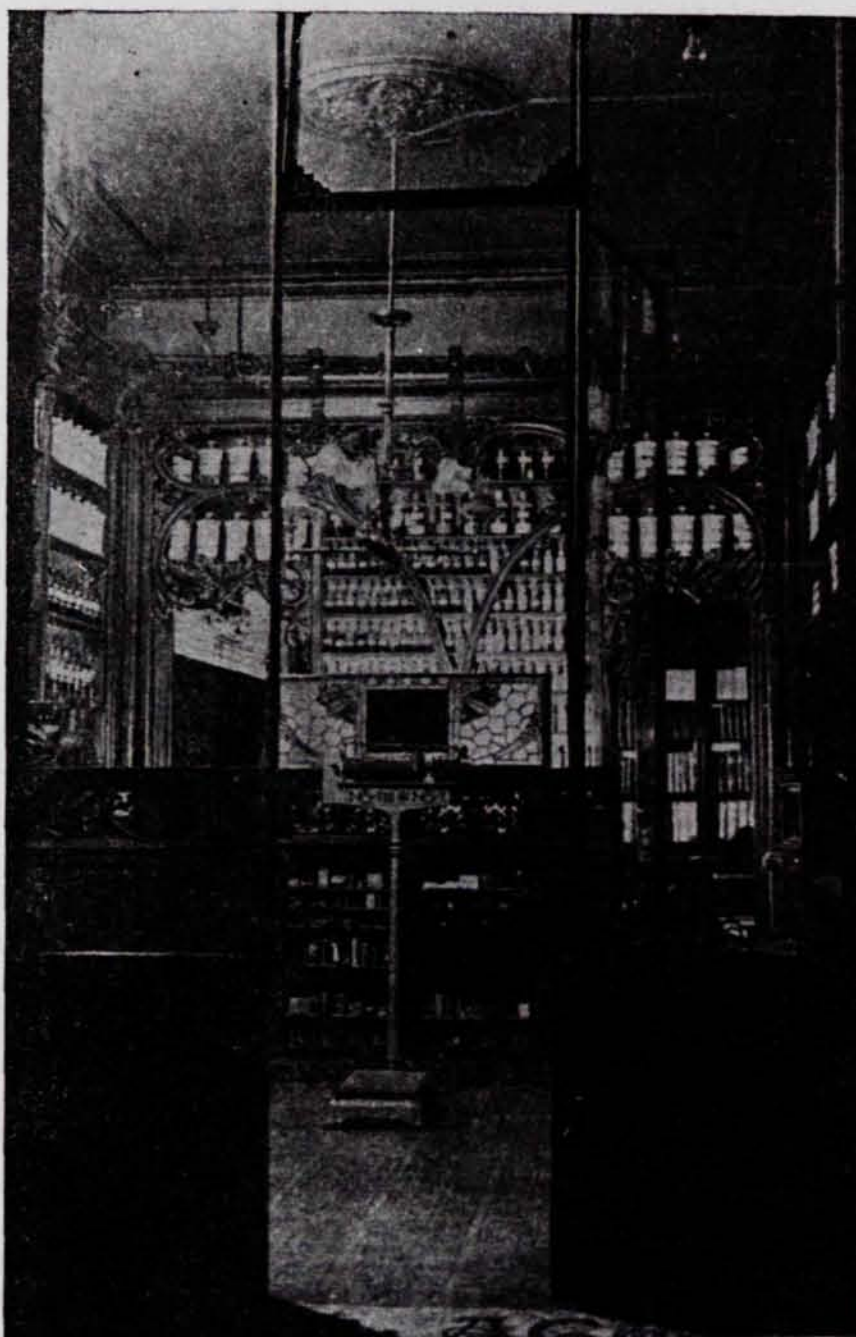

FIG. 6. — Farmàcia oberta al públic l'any 1879 i tancada el 1972. Es trobava al carrer de Sants n.º 2. Fins a la mort de Rafel Masclans i Girvés hi va existir la darrera rebotiga barcelonina on eren estudiats i comentats els textos més representatius del moviment filosòfic. Durant els anys de la guerra civil hi tingueren lloc les reunions que cristallitzaren en el naixement de la ideologia que havia de portar a la creació de l'«Acadèmia de Farmàcia de Catalunya».

ca que hom procura que sigui beneficiosa per a la formació professional pròpia de l'època.

L'any 1877, Barcelona tenia 345.794 habitants, la qual cosa repre-

sentava que per a cada farmàcia corresponien teòricament uns 1.800 habitants.

Si mirem a l'atzar alguna de les publicacions professionals de més difusió, podem observar que hi ha una preocupació pel poc respecte que hom té a les Ordenances de Farmàcia: hom admet que, en general són bones, però que no són seguides. Cert és que prohibeixen la venda de medicaments als individus que no siguin farmacèutics, però —s'hi diu «que no es ni aun necesario montar un tenducho de herboristería o de droguería para ser intruso en Farmacia, pues basta la voluntad, preparar cualquier menjurgue o brebaje, o decir que se recibe del extranjero y anunciarlo en los periódicos preconizándolo para combatir todas las enfermedades, para que sin ser molestado, pueda redondear aun el negocio si algún boticario con título de alquiler le apoya, puesto que las visitas, exclusivas para las boticas, han dado rarísimas pruebas de eficacia contra tales abusos».

Ben cert que hom reconeix que la deplorable situació ha estat creada en part per alguns farmacèutics desencaminats, per indiferència i perquè llurs discòrdies han servit d'excusa a tercers; però també hom acusa l'Administració que la repressió de les vulneracions de la llei és dèbil i no assoleix el seu objectiu primordial (39).

Hom reitera una vegada més que el malestar de l'estament farmacèutic depèn sempre de causes d'un mal funcionament de l'Administració, de manca de vigilància, etc., i, a voltes, amb molta raó (40) però sense parar esment es allò que, a judici nostre, era la cosa més fonamental: una autèntica revisió, o evolució, de l'activitat del farmacèutic en el seu propi terreny: el medicament.

Cal reconèixer, però, que els criteris exposats referents a l'Administració no anaven desencaminats. La Constitució de 1876, formulada d'una manera bastant liberal, si sobre el paper resultava bastant atractiva, en la realitat resultà una caricatura de la política bipartidista anglesa, però en el nostre país no eren moviments d'opinió allò que es reflectia en el Govern, sinó conveniències partidistes dels caps polítics (41), aliment per a les camarilles, i gran comèdia, els astres de primera magnitud de la qual foren els cacics, que representaren, en un país on el ciutadà té negat tot aprenentatge polític, els papers de personatges de la veritable tragèdia.

Enfront, però, de les lamentacions de la poca protecció a la Farmàcia per part de l'Administració, podem veure com a la revista «El Restaurador Farmacéutico» són enaltits aspectes de la tasca del farmacèutic com a «modest farmacèutic» que posa a les mans del metge l'arma per a combatre la malaltia; com a auxiliar de la justícia per a la resolució de fets criminosos («¡ministerio solemne en este caso!» perquè és la justícia qui diu: «ahí están mis datos: ahora descubre tú,

por la ciencia, las huellas del delito»); com a persona que vetlla per la higiene pública, «harto descuidada», i en aquest sentit analitza les aigües, investiga les adulteracions en articles de primera necessitat i de consum general: pa, vi, oli, xocolata, llet i altres mil adulteracions que «por el afán invasor de lucro que corroe las entrañas de algunas clases sociales y por efectos de procesos industriales explotados criminalmente, han llegado al colmo de la impudencia y del escándalo. Todo se adultera, todo; y si del aire pudieran algunos mercaderes de avaricia israelita sacar partido para sus codiciosos fines, hasta el aire adulterarían aún a riesgo de envenenar la mitad del género humano. Pero les sale al encuentro el farmacéutico arrancándoles la máscara de su hipócrita codicia. No comas de ese alimento, dice el público, que está nocivamente adulterado. No bebáis de tal caldo, que su adulteración es perniciosa. Y como él lo diga, lleva la penitencia el pecado de aquel que el artículo espande, porque nadie consume de su tienda» (42).

I davant aquesta situació, potser pintada un xic exageradament, i analitzant aquesta defensa de la professió, podem també veure que són tractats temes com és ara les relacions entre metges i farmacèutics, i les possibilitats de la limitació de farmàcies, avalada aquesta limitació per raons històriques (43).

Sense massa variacions importants, però amb la professió farmacèutica en ebullició constant i en intraquillitat perpètua, entrem en el darrer decenni del segle, el qual ens ofereix aspectes nous que demostren que el medicament entrava de ple a ésser considerat un article de consum, amb possibilitats aprofitables per al fisc, i sense cap esperança que els problemes plantejats des del començament del segle evolucionessin en un sentit favorable. Aquest decenni ens ofereix una panoràmica bastant densa en esdeveniments, i si des d'un punt de vista col·lectiu podem observar que el Col·legi de Farmacèutics de Barcelona està ben arrelat com a òrgan corporatiu, les seves activitats presenten un aspecte bastant significatiu quant a l'evolució professional.

Col·legiació obligatòria i tradició

El Col·legi de Farmacèutics de Granada, veient el prestigi del de Barcelona, el nomena Soci de Mèrit al començament de l'any 1892, i als seus col·legiats, Socis Corresponsals. Tanmateix, els farmacèutics granadins havien acordat de procedir d'acord amb el Col·legi de Barcelona en tots els assumptes professionals que interessessin l'estament farmacèutic nacional. Aquesta actitud ens indica el pes específic dels farmacèutics barcelonins; i també el Col·legi de Madrid trametia al de Barcelona un Projecte de Col·legiació Obligatòria a fi que els farmacèu-

tics barcelonins l'estudiessin i emetessin llur opinió, la qual opinió fou d'acord amb el criteri mantigut pel Col·legi madrileny.

La col·legiació obligatòria és un dels aspectes que caracteritza l'ambient farmacèutic de tot el país, i hom n'espera grans beneficis, la qual cosa ens demostra que el concepte de liberalitat no és sentit pro-

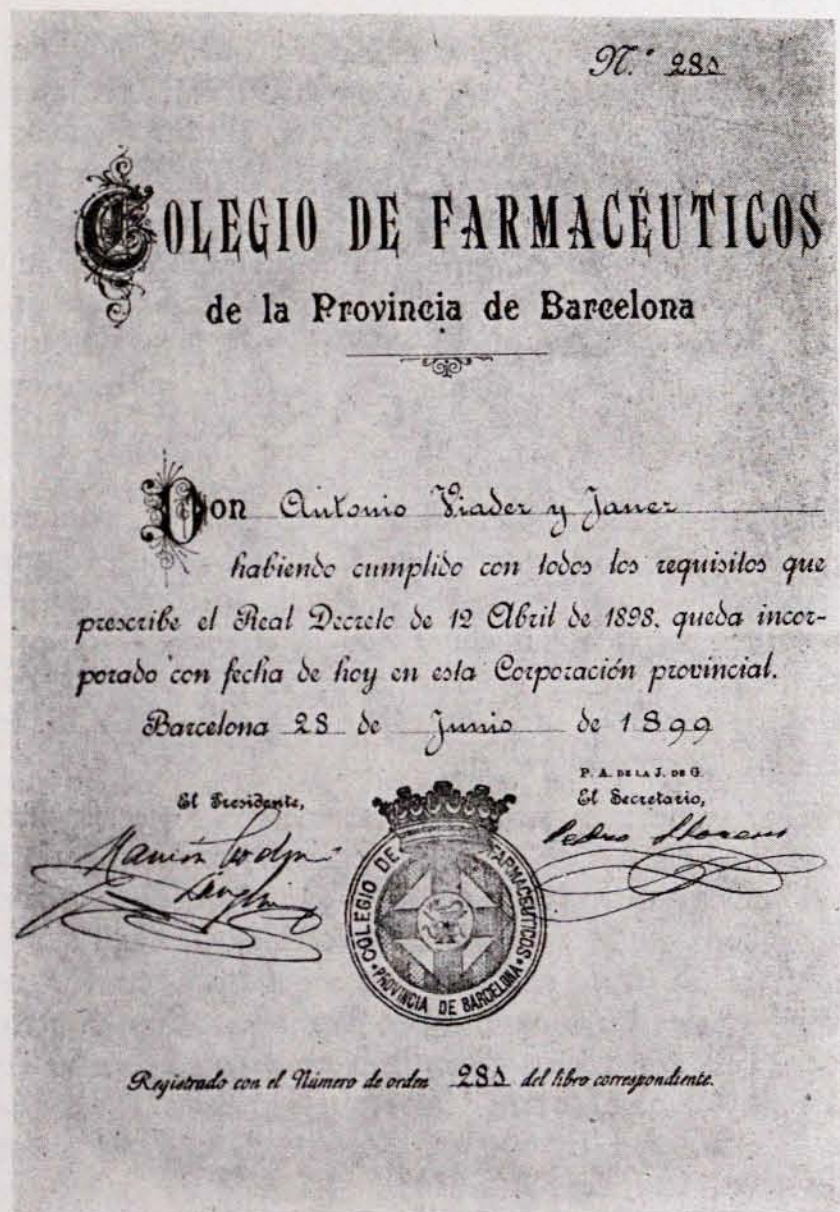

FIG. 7. — Títol de soci del Col·legi Provincial de Farmacèutics de Barcelona pertanyent a Antoni Viader i Janer, farmacèutic de Sant Sadurní d'Anoia.

fundament pels farmacèutics espanyols, a diferència dels metges, que acusaven molt més llurs desigs d'independència.

Davant les discrepàncies existents en la qüestió de la col·legiació obligatòria de les professions mèdiques, el Ministeri de la Governació

s'adreçà el 20 de novembre de 1899 a la Reial Acadèmia de Medicina de Madrid i a les dels diversos districtes, per tal que emetessin informe sobre la conveniència de mantenir l'esmentada obligatorietat, tenint en compte la proximitat de la data límit per a la col·legiació, transcorreguda la qual no fóra permès l'exercici de la professió als qui no estiguessin col·legiats.

Codina Langlín, farmacèutic, considerava que sí que era interessant la col·legiació obligatòria per als farmacèutics; els metges, contràriament, manifestaven que la col·legiació no els interessava.

D'una manera lògica, el temps havia de donar la raó als metges quan deien que la col·legiació obligatòria no era necessària per a garantir els interessos socials referents a la salut pública, era inútil per a la protecció del interessos i drets dels professionals i era incapaç de fomentar el perfeccionament moral dels metges i farmacèutics, posat que no produís encara pertorbacions. Per contra, consideraven que el que convenia era que l'Estat fomentés les Associacions professionals voluntàries.

Els farmacèutics, reflectint el sentit de la majoria, votaren en contra d'això per mitjà de llur representant Codina Langlín, el qual amb el seu vot particular —era membre de la Reial Acadèmia de Medicina i Cirurgia de Barcelona— manifestava que la col·legiació obligatòria era recomanable per a la classe farmacèutica; si bé, de tota manera, al conjunt d'Espanya predominà el criteri que la col·legiació de les classes mèdiques havia d'ésser obligatòria.

El sentiment respectuós envers els farmacèutics que en altres temps havien deixat un bon record en llur estament, merescué de llurs col·legues que al començament d'aquest any —1899— fos estudiada la manera de solemnitzar els actes acadèmics destinats a llegir les biografies dels farmacèutics il·lustres. Així, el mes de febrer, en sessió extraordinària, foren llegides les biografies de Pere Benedicto Mateo, Antoni Bausili i Joan Teixidor i Cos. Assistiren en aquesta Sessió Acadèmica representants de tot el Claustre Universitari, de les Reials Acadèmies de Ciències i de Bones Lletres, representacions del Cos de Sanitat Militar i de diverses Corporacions (44).

El fet que durant la mateixa sessió fossin llegides les biografies dels tres personatges esmentats ens fa comprendre la preocupació que hi havia per enaltir personalitats pretèrites, enaltiment que era considerat una necessitat sentida per la collectivitat farmacèutica barcelonina, la qual, per una sèrie de circumstàncies, no solament imputables a ella sinó també pròpies de l'evolució del medicament, havien motivat en molts aspectes un empallidiment i un canvi de la seva funció social. Això era intuït en el Col·legi com una cosa greu que calia solucionar